

El descontrol de la venda d'armes

Des de l'inici de la crisi dels Grans Llacs, Amnistia Internacional ha sol·licitat mesures urgents per detenir el subministrament d'armes a les forces en litigi, a fi d'intentar tallar una de les principals causes de l'esclat d'aquestes catàstrofes.

En el conflicte dels Grans Llacs, com en molts altres –Afganistan, Bòsnia, Libèria, Angola–, es palesa la responsabilitat de la comunitat internacional en la manca de mecanismes de control de les transferències militars, de seguretat i policíacs que sovint empara el secretisme oficial que envolta aquest comerç del terror.

Amnistia Internacional (AI) ha rebut informes en què s'afirma que les armes que hi ha en la zona dels Grans Llacs són de procedència molt diversa: així, el govern de Burundi ha rebut armes d'Alemanya, Bèlgica, EUA, França i la Xina; entre els proveïdors de les antigues forces governamentals rwandeses hi ha Bèlgica, Egipte, França, EUA i Sud-àfrica; l'exèrcit patriòtic d'Uganda ha rebut armes soviètiques i d'altres països, com rifles romanesos; al govern zairès, li han proporcionat armes Bèlgica, Alemanya, França, Israel, el Regne Unit i EUA.

També s'hi afirma que hi ha hagut enviaments secrets d'armes als grups armats d'oposició hutus des d'Albània, Bulgària, la Xina, França, les Scheychelles, Israel, Sud-àfrica i el Zaire. A més a més, AI ha denunciat la presència d'assessors militars nord-americans a Burundi i la de militars d'Uganda a Rwanda, entre altres països.

El govern sud-africà aprovà un contracte per proporcionar al de Rwanda material militar com vehicles de transport del tipus

que ha utilitzat l'exèrcit rwandès per fer incursions al Zaire. AI es va oposar públicament a aquesta transferència i el govern de Sud-àfrica anuncià la suspensió dels enviaments arran de la crisi. Moltes d'aquestes vendes es van produir després que el Consell de Seguretat de l'ONU establira un embargament d'armes a Rwanda el 17 de maig de 1994 com ha denunciat una comissió de la ma-

AI ha denunciat la presència d'assessors militars nord-americans a Burundi i la de militars d'Uganda a Rwanda.

teixa ONU que ha investigat les violacions d'aquest embargament. La comunitat internacional continua sense adoptar les mesures que permeten controlar amb eficàcia els enviaments d'armes a la zona: el desplegament de personal de duanes i de militars i observadors de drets humans en els llocs fronterers en la zona.

De la mateixa manera, AI ha detectat l'existència d'armes que apliquen descàrregues elèctriques (d'origen europeu i nord-americà) a mans de membres de

forces de seguretat de països del nord d'Àfrica. En diversos casos (Burundi, amb manilles espanyoles tipus Alcyon; o Malawi, amb grillons i manilles per als peus venudes per una empresa britànica) AI ha denunciat l'existència de material de seguretat que la policia i l'exèrcit d'alguns països utilitzen per torturar. A més, grans empreses –com la petroliera Shell a Nigèria– s'han vist involucrades en l'adquisició d'armes per a les forces de seguretat de diversos països amb l'objectiu que protegiren les seues instal·lacions sense garantia que no foren utilitzades en la comissió de violacions de drets humans.

El cicle es repeteix una vegada i altra: en un marc de descontrol d'armes i de material repressiu es produeixen vendes i transferències sense respectar cap criteri que protegesca els drets humans. Tot això té lloc en un context de saturació d'aquest mercat, en què els mateixos compradors tenen dificultats per pagar els proveïdors. Aquest mercat, a més, s'empara en l'obscurantisme predominant en la majoria de països; de fet aquestes mercaderies no tenen control parlamentari i l'opinió pública ignora les vendes que es realitzen.

S'aviven els conflictes i es deixen esclatar, perquè no hi ha suficients mecanismes de prevenció de conflictes ni visió a mig termini, perquè estan moguts per interessos immediats i per això esclaten crisis que semblen irresolubles. Per tancar el cercle, la

reacció dels governs —pressionats per la voluntat de l'opinió pública perquè es prenguen mesures— és enviar ajuda humanitària, que no és més que un pedaç que substitueix la (in)acció política, com denuncien les mateixes organitzacions d'emergència i desenvolupament.

És per això que és més urgent que mai atacar la causa del problema des de diferents enfocaments complementaris: l'absència de mecanismes de transparència i control de la venda d'armes i material de seguretat, policíac i militar, tant en l'àmbit nacional com en l'internacional. En aquest sentit es prepara una campanya internacional per a 1997 en què participen diversos premis Nobel de la Pau, impulsada per la Fundació Óscar Arias. L'objectiu d'aquesta campanya és aconseguir que l'ONU approve un codi de conducta vinculant per a les transferències d'armes i de material militar, de seguretat i policíac.

Així existiria una referència perquè cada país aplique uns mateixos criteris restrictius en relació amb la venda d'armes, fonamentalment tenir en compte la situació dels drets humans del país receptor i el possible ús del material i el respecte de la legislació internacional i regional en aquest tema. Diverses ONG desenvolupen des de fa dos anys una iniciativa similar en la Unió Europea que ha aprovat en diverses declaracions criteris que protegeixen els drets humans en l'exportació d'armes, però que no són vinculants. L'adopció, per part de la UE, d'un codi de conducta seria un pas molt positiu perquè establiria una interpretació uniforme d'uns criteris vagues que els estats membres de la UE apliquen de manera diferent, i més encara perquè les legislacions són molt disperses.

En el marc de la revisió del Tractat de Maastricht, AI i unes altres ONG han propugnat diverses mesures per evitar que el comerç d'armes i de material repressiu quede fora del marc europeu, com fins ara, i per evitar que

s'aplique el mínim comú denominador que impulse controls molt més estrictes que els existents i una transparència total en aquest tema. La mateixa Comissió Europea va crear un grup de treball que estudia l'harmonització de les legislacions dels 15 països en aquesta matèria i esperem que aquest atenga les nostres recomanacions.

El cas d'Espanya. El 24 de maig de 1994, un avió B707 amb matrícula de Nigèria procedent de Bèlgica que fa escala a Lanzarote, ix de l'aeroport de Barajas amb destinació a Malta i arriba a Goma (Zaire). Sembla que quan va eixir d'Espanya anava carregat amb trenta tones d'armes: fusells d'assalt portuguesos G3 de segona mà, excedents de l'exèrcit portuguès venuts a principis de 1994.

Les quatre ONG que des de fa dos anys impulsen la campanya "Hi ha secrets que maten" a favor de la transparència i el control parlamentari del comerç d'armes espanyol van demanar al govern l'obertura d'una inves-

tigació independent en col·laboració amb la comissió de l'ONU que feren públics tots els documents referents a aquest vol. També van sol·licitar que es feren públiques les vendes d'armes espanyoles a la zona dels Grans Llacs els últims cinc anys i que el Parlament aprovava les mesures que recomanaven per tal d'evitar la repetició de casos com aquest.

Actualment la venda d'armes a Espanya representa entre 60 mil i 80 mil milions de pessetes l'any, principalment en els sectors aeronàutics i naval i en municions i armes lleugeres, segons les dades que s'han pogut aconseguir de memòries d'empreses i de dades oficials, però les dades relatives a aquest comerç són secretes i els membres del Parlament no tenen la possibilitat de discutir en termes polítics la conveniència o la inconveniència d'aquestes transferències. Únicament els membres de la Comissió de Secrets Oficials poden tenir accés a aquestes dades.

Alberto Estévez

Soldats de l'FLPE durant la guerra d'independència d'Eritrea. En un marc de descontrol d'armes i de material repressiu es produeixen vendes i transferències sense respectar cap criteri que protegeixca els drets humans.